

Nieuwe voorzitter Jacqueline van Dongen 'NME in gereedschapskist van veel gemeenten'



"Vanuit het Rijk wordt veel participatie opgelegd in onder meer de Regionale Energie Strategie en Omgevingswet. Ik zie ook veel bewoners die nog niet betrokken zijn. Lokale organisaties voor natuur en duurzaamheidseducatie (NME)

vormen een bestaande structuur die in alle lagen van de bevolking vertakt is: onderwijs, ouders, ondernemers. En die een rol speelt of kan spelen in het bereiken en betrekken van bewoners. Gelukkig zit NME in de gereedschapskist van veel gemeenten", zegt Jacqueline van Dongen, wethouder van de gemeente Zwijndrecht en de nieuwe voorzitter van GDO.

Netwerk

"Het mooie van de vereniging GDO is de netwerkstructuur. Er zit een goede energie in het netwerk van de NME-centra. Het gaat bij ons om de inhoud, en om groeien en verbinden. Centra delen hun kennis, producten en projecten op alle actuele thema's; van biodiversiteit en klimaatadaptatie tot energietransitie, voedsel en circulaire economie. Deze sluiten aan bij de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's) die gemeenten kunnen benutten als basis voor hun beleid."

Jacqueline van Dongen is al enkele jaren bestuurslid bij onze vereniging. Zij neemt het voorzitterschap over van Henk Mirck die tijdens de ALV in november werd bedankt voor zijn jarenlange inzet. Voor de regio Drechtsteden is zij trekker van de Regionale Energie Strategie.

Wil je doorpraten met onze voorzitter over wat NME voor jouw gemeente kan betekenen, mail naar info@vereniginggdo.nl.

Innovatieprijs voor De Helderse Vallei

De Helderse Vallei won de eerste GDO Innovatieprijs voor de vernieuwende manier van samenwerken met een mbo-opleiding Dierverzorging en paraveterinair dierenartsassistent in Alkmaar. Het duurzaamheidscentrum in Den Helder dient als dependance waar leerlingen acht weken lang een dag per week les krijgen en met de dieren werken. De jury waardeerde deze nieuwe constructie, die veel verder gaat dan een reguliere stage en aansluit bij een wens van het ministerie om het mbo-groenonderwijs als werkplaats naar buiten toe te organiseren. Een manier van samenwerken die elders in het land navolging kan krijgen. Behal-



ve De Helderse Vallei waren genomineerd De Bastei uit Nijmegen, Stad en Natuur Almere en CNME Maastricht. De eerste GDO Pluim werd uitgereikt aan John Steijns van CNME Maastricht voor zijn coachende aanpak bij Eco-Schools en zijn verdiensten als makelaar Jong Leren Eten.

Leermiddelen samen ontwikkelen

Vanwege het veelal beperkte budget is samenwerking onontbeerlijk bij het ontwikkelen van nieuw en updaten van bestaand lesmateriaal. Tijdens een eerste Leermiddelen-dag deelden 60 collega's van NME-centra hun vraag en aanbod. Zij spraken af om eerst in het netwerk te checken voordat ze materiaal ontwikkelen. En dat we gaan inzetten op het samen ontwikkelen van nieuwe, kwalitatief goede producten.

Lees verder op pagina 3:
Week Zonder Vlees

Om de klimaatadaptatie-opgave goed aan te kunnen pakken, is de betrokkenheid van inwoners van groot belang. Met het Hoogheemraadschap Hollands-Noorderkwartier, de inliggende gemeenten en de NME-centra verkenden we in maart hoe bewoners zo goed mogelijk kunnen worden geïnformeerd, geïnspireerd en geactiveerd. En hoe de inzet van actieve groepen

goed kan worden benut. Onder andere Cynthia van Tuijl van MAK Blokweer vertelde over haar aanpak en de samenwerking met de centra in Den Helder en Zaanstad.

Wilt u ook in uw regio zo'n verkenning uitvoeren? Neem dan contact met ons op. En bekijk op onze website ons inspiratieboekje *Hoe betrek je bewoners bij klimaatadaptatie?*



Anneke van Veen, Iris Haan en Jiska Taal (v.l.n.r.).

Spelend leren omgaan met regenwater en hittestress

Een voorbeeldtuin, een waterdoorlatend terras met bomen, diverse soorten verharding. Kinderboerderij De Goudse Hofsteden in Gouda heeft diverse maatregelen genomen waar bezoekers inspiratie kunnen opdoen. Deze komen voort uit onze campagne Alle kinderboerderijen en hun bezoekers klimaatbestendig en waterbewust. Wet- houder Michiel Bunnik, jeugdijkgraaf Jiska Taal en jeugd- bestuurder van Rijn-

land, Iris Haan, ver- richtten in september de opening.

Digitale speurtocht

Ook werden een waterkringloopob- ject en de digitale klimaatspeurtocht Water en Groen in gebruik genomen. Dit spel is ontwikkeld door onze wateram- bassadeur Anneke van Veen, Centric en Stichting Bee-Ideas. Interesse in een loka- le versie van de digi- tale speurtocht? Mail naar info@vereniginggdo.nl.

Dit deed GDO ook in 2019...

- Met Stadswerk, Stichting Rioned, Koninklijk Waternetwerk, Waternet organiseerden we in september een klimaatreis naar Grünstadt Zurich. Een breed samengesteld reisgezelschap deelde praktijkervaring met elkaar en met Zwitserse vakgenoten.



Het reisgezelschap in Zurich

- Vanuit het NME-werkveld is een bijdrage geleverd aan het nieuwe onderwijscurriculum voor het leer- gebied Mens & Natuur. De definitieve voorstellen zijn in oktober aange- boden aan de minister voor basis- en voortgezet onderwijs

- NME-centra zijn een partner in de aanpak van klimaataanpassingen in

wijken en daarmee een partner voor woningcorporaties. Het inspiratie- boek *Woningcorporaties en klimaat- adaptatie: 'Samenwerken aan goed wonen'* van onze waterambassadeur Anneke van Veen is gepresenteerd tij- dens een bijeenkomst van de Groene Huisvesters (corporaties, ministerie BZK, VNG, Woonbond en Aedes) en Samen Klimaatbestendig (ministerie I&W).



- Tijdens een levendige conferentie van de werkgroep Educatie voor Du- urzame Ontwikkeling van de Benelux werden het belang van grenzen tussen duurzame ontwikkeling en ruimtelijke ordening verkend. Het was de eerste in een cyclus van drie over duurzaam ruimtegebruik, de verhouding natuur

en stad en educatie daarin een kan spelen. In 2020 is de volgende bijeen- komst in Antwerpen.

- Eco-Schools bestaat een kwart eeuw. Een groot aantal NME-centra begeleiden Eco-Schools. Wil je meer weten over Eco-Schools en de mogeli- kheden om scholen te ondersteunen? Stuur ons een bericht.



Eco-schools

- NME-centra ondersteunden de 17de Landelijke Opschoondag met eigen activiteiten en door lessen voor scholen en bso's over het voorkomen van zwerfafval en afval recyclen.

'Afvalvrije school vraagt om verbinding'

Om de opbrengsten van twee jaar samenwerken aan afvalvrije scholen op te halen, kwamen gemeenten, publieke afvalinzamelaars en NME-organisaties in oktober voor het eerst bijeen tijdens een Kennis(sendag), die we organiseerden met Rijkswaterstaat.

“Een afvalvrije school vraagt om een verbinding tussen mensen en organisaties die voorheen vaak niet bestond. Dat maakt deze uitwisseling tussen bijna 80 vertegenwoordigers van alle betrokken partijen heel waardevol”, aldus

Jennifer van Dijk, van Rijkswaterstaat, afdeling Afval Circulair.

Bij alle partijen bleek veel behoefte aan informatie en helderheid over de mogelijkheden van afvalscheiding en -inzameling. Deelnemers uit elke groep werden gekoppeld om zoveel mogelijk verschillende kennis en ervaringen uit te wisselen.

Ook aan de slag?

Wil jij ook werken aan afvalvrije scholen? Er zijn verschillende mogelijkheden. Deze zijn verzameld

in een inspiratiegids. Ook heeft Rijkswaterstaat handige informatie op een rij gezet, zoals een stappenplan voor gemeenten, een slimme tool voor het afsluiten van contracten, een productenoverzicht en educatiemateriaal. Onze website verwijst naar deze informatie, een verslag van de dag en praktijkvoorbeelden.

In 2020 organiseren Rijkswaterstaat en GDO samen een vervolg op het project met een regionale aanpak.



Week Zonder Vlees in de klas

Op verzoek van de Nationale Week Zonder Vlees ontwikkelden enkele centra onder leiding van GDO gezamenlijk lesmateriaal voor basis- en voortgezet onderwijs. Deze landelijke campagne wil Nederland bewust maken van de positieve impact van minder vlees eten en laten zien hoe gemakkelijk dit kan zijn. Het vernieuwde lesmateriaal daagt leerlingen uit om een eigen mening te vormen over de impact die vleesconsumptie heeft op ons klimaat. Ze leren en onderzoeken hoe je, zonder vlees te eten, toch een gezond voedingspatroon kunt samenstellen.



Om tegemoet te komen aan de groeiende vraag van landelijke partijen om lesmateriaal te ontwikkelen, selecteren en ontsluiten, hebben we een medewerkerspool opgezet. Zo is gestart met de gezamenlijke ontwikkeling van leermiddelen rond circulaire economie op verzoek van de Nationale DenkTank. Ook zijn in opdracht van Jong Leren Eten (RVO) twee handleidingen voor lespakketten over voedsel geactualiseerd.

Groentezaad voor 3000 scholen en bso's



Alle 3000 zaadpakketten die Rijk Zwaan voor 2019 beschikbaar heeft gesteld, zijn verspreid via centra in ons netwerk en makers Jong Leren Eten. Voor de tweede keer werkten we samen met het zaadveredelingsbedrijf om zoveel mogelijk kinderen in Nederland kennis te

laten maken met het telen van groenten.

Leerkrachten reageerden opnieuw enthousiast: “Als team vinden we het geweldig, want wij zijn een gezonde school en kunnen dit dus in onze lessen goed gebruiken”, aldus een Rotterdamse leerkracht.

Tweedaagse leidinggevenden: verbinding met Rijksprogramma's



Wat is de ambitie van de Rijksoverheid en wat is nodig om Rijksprogramma's en uitvoering lokaal beter te verbinden? Daarover spraken zo'n 40 leidinggeven-

den en directeurs van NME-centra met afgevaardigden van RVO (RES), het ministerie van LNV (Curriculum.nu), Rijkswaterstaat (Afvallrije scholen),

VNG International (gemeenten 4Global Goals) en met LTO Nederland (Deltaplan Biodiversiteit).

Dat gebeurde tijdens onze vijfde Tweedaagse. Dit keer waren we te gast bij NME Haarlem op de Haarlemmer Kweektuin.

Ook werd nagedacht over gezamenlijke productontwikkeling, het aanhaken bij landelijke campagnes en over het verder brengen van regionale samenwerking.

Jean bedankt!



In november namen we afscheid van onze bestuurlijk moderator Jean Eigeman. Hij was ruim 10 jaar betrokken bij GDO als pleitbezorger voor NME als lokaal sociaal instrument, en voor centra en kinderboerderijen als laagdrempelige leerplekken in gemeenten. Hij blijft incidenteel nog voor ons actief, zodat wij zijn kennis en ervaring nog niet hoeven te missen.

Bedankt Jean!

Leerkringen op locatie



Op bezoek bij het Upcycle centrum in Almere.

De leerkringen zijn ook in 2019 meerdere keren bijeengewees, ook op locatie. Zo bezocht de

leerkring Grondstoffen het Upcycle centrum in Almere. Stad en Natuur Almere werkte samen met de afdeling stadsreiniging samen aan de totstandkoming van deze nieuwe 'milieustraat'. CNME Het Groene Huis in

Amersfoort deelde met de deelnemers aan de leerkring water & klimaatadaptatie de ervaring met participatie op dit gebied. Onder meer via voorbeeldtuinen en www.lekkerinjetuin.nl.

Daarnaast hebben we voor de gezamenlijke leerkringen een work-

shop gehouden over de Sustainable Development Goals.

De leerkringen gaan in 2020 verder als focusgroepen op specifieke leervragen binnen de thema's.

Coöperatie Leren voor Morgen

GDO is partner in de coöperatie Leren voor Morgen. Dit samenwerkingsverband zet zich in voor leren voor duurzame ontwikkeling: binnen én buiten het onderwijsstelsel en van peuter tot professional.

Ook met andere partijen werken we samen aan het bieden van duurzaam handelingsperspectief voor jong en oud. Interesse? Neem contact met ons op.

DUUR
ZAAM
DOOR

Partner in campagne: Iedereen doet WAT



Birgitta Westgren, directeur Klimaat (EZ) en onze moderator René Munsters.

hun activiteiten gericht op energiebesparing, duurzame mobiliteit, het tegengaan van voedselverspilling, groen/water en grondstoffen. Lokale NME-organisaties kunnen gebruik maken van het logo van de klimaatcampagne. Centra kunnen nog aanhaken. Stuur een mailtje naar GDO.